

Vrijheid van onderwijs Waarom een strijd waard?

Lieven Boeve, directeur-generaal
Webinar, Beweging.net, 23 maart 2021

Vrijheid van onderwijs

- Passieve vrijheid: ouders kiezen school
- Actieve vrijheid: oprichting, inrichting en richting
- Vrijheid van onderwijs $\neq$ willekeur,
 - Minimumvoorwaarden (subsidiëring)
 - Eigen pedagogisch project op basis van levensbeschouwelijke, ideologische of pedagogische inzichten en overtuigingen
- **Eindtermen** zijn minimumdoelen
 - Afspraak tussen overheid en onderwijsverstrekker
 - Kwaliteit
 - Onderlinge gelijkwaardigheid diploma's
- **Leerplannen** als uitdrukking van onderwijsvrijheid
 - Gemaakt in opdracht van schoolbesturen
 - Om pedagogisch project te realiseren
 - Pedagogische vrijheid van de school en de leraar in dat kader

Waarvoor gebruiken we eindtermen? En wat betekent vrijheid van onderwijs in dat verband?

OPINIE

'De nieuwe eindtermen: niet kiezen is verliezen'

Maarten Simons | Geert Kelchtermans

“Niet langer afspraak tussen overheid en onderwijsverstrekkers, maar meer en meer gefocust op de relatie tussen leraar en leerling”

- Oorspronkelijk duidelijke functie:
 - instrument van inspectie om onderwijskwaliteit te bewaken
 - populatieniveau (minimumdoelen bereikbaar door 75 procent van de leerlingen)
- Nu diverse functies (en dus andere verwachtingen ten aanzien van ET)
 - Criteria voor het monitoren van onderwijskwaliteit in peilingen
 - Standaarden voor kwaliteitszorg op schoolniveau
 - Leerresultaten die *elke* leerling moet behalen
 - Geherformuleerd als competenties ~ kwalificatieniveau

OP NAAR NIEUWE EINDTERMEN

Maatschappelijk debat 2015

Wat hoort er in de nieuwe eindtermen te staan?

Crevits betreft breed publiek bij debat eindtermen

29 OKTOBER 2015 OM 03:00 UUR | ty

Wat moeten we leren op school in 2030? Het debat over de geactualiseerde eindtermen, die bepalen welke kennis, vaardigheden en attitudes jongeren meekrijgen, begint vandaag in het Vlaams Parlement.

Minister Crevits wil scholieren, studenten, leerkrachten, directeurs en arbeidsmarktspecialisten naar hun mening vragen maar ook de rest van de samenleving. Dat zou door middel van gesprekken of online via bijvoorbeeld de sociale media gebeuren.

Crevits wil ook te rade gaan bij de Oeso en landen bezoeken die een vergelijkbaar debat voeren.

Eindtermen deel van gelaagd systeem onderwijsdoelen

- Secundair onderwijs
 - eindtermen
 - uitbreidingsdoelen Nederlands
 - ontwikkelingsdoelen
 - specifieke eindtermen
 - restcategorie andere doelen
- Eindtermen ~ **16 sleutelcompetenties** (onder andere voor Nederlands, historisch bewustzijn, lichamelijk geestelijk en emotioneel bewustzijn/gezondheid, techniek, cultureel bewustzijn)

Eindtermen zijn minimumdoelen voor leerlingenpopulatie

Onderafdeling 2. Doelen

Art. 139. § 1. Eindtermen zijn minimumdoelen die het Vlaams Parlement noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie.

Met minimumdoelen wordt bedoeld: een minimum aan kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, bestemd voor die leerlingenpopulatie. Elke school heeft de maatschappelijke opdracht om de eindtermen met betrekking tot kennis, inzicht, vaardigheden en bepaalde attitudes bij de leerlingen te bereiken. De eindtermen moeten op populatieniveau worden bereikt. De eindtermen met betrekking tot bepaalde andere attitudes moeten bij de leerlingen worden nagestreefd.

Binnen voormelde eindtermen worden bepaalde eindtermen als basisgeletterdheid aangeduid. De eindtermen basisgeletterdheid moeten door elke individuele leerling worden bereikt op het einde van de eerste graad. Basisgeletterdheid zijn die eindtermen die ertoe strekken te kunnen participeren in de maatschappij. In uitzonderlijke gevallen kan de klassenraad gemotiveerd beslissen dat een individuele leerling een eindterm basisgeletterdheid niet moet bereiken.

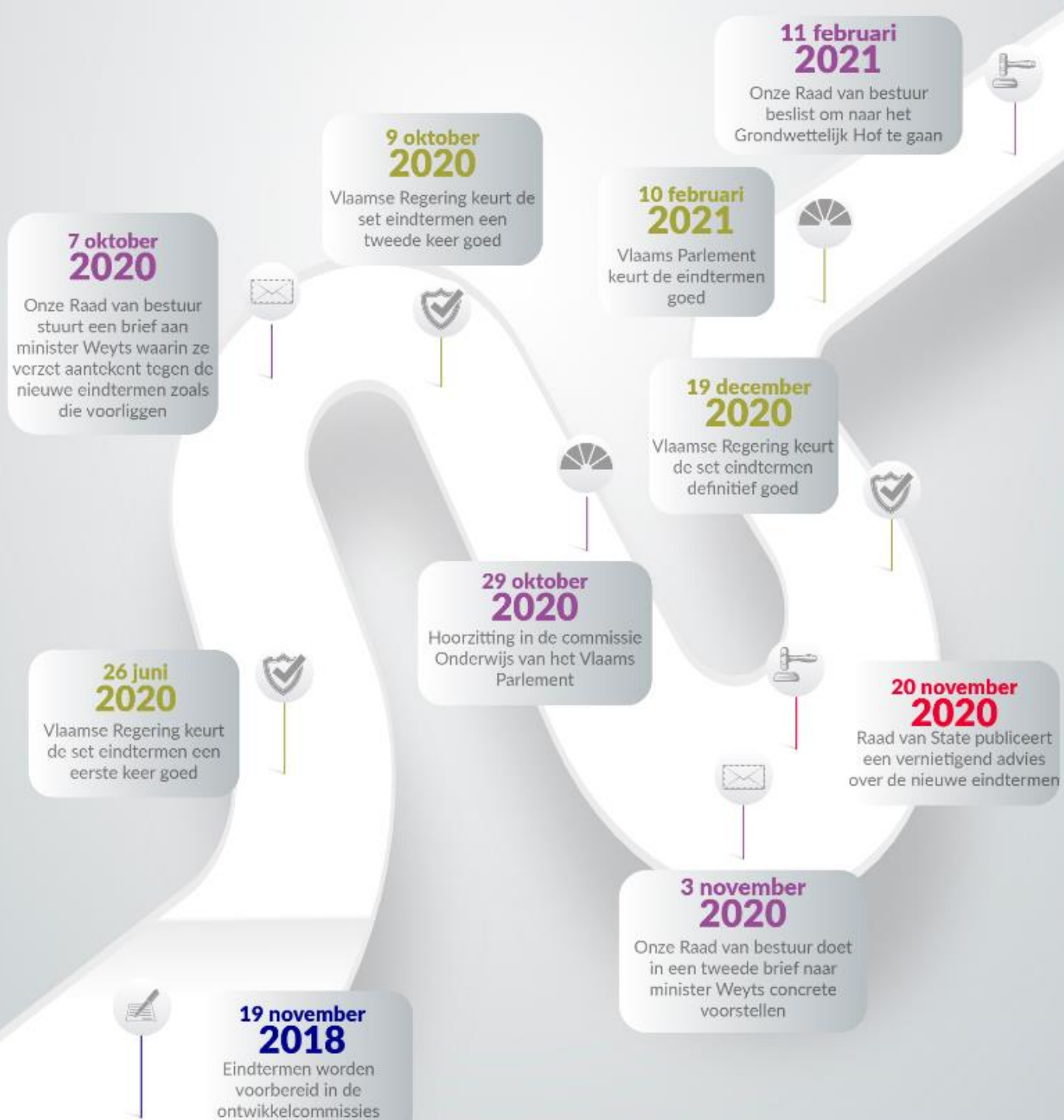
Eindtermen zijn sober

[...] De ontwikkelcommissie formuleert een beperkt aantal van sober geformuleerde, duidelijke, competentiegerichtte en evalueerbare eindtermen en ontwikkelingsdoelen [...]

(Kaderdecreet, 26 januari 2018, art. 44, 4° §2, 16.)

NIEUWE EINDTERMEN TWEEDE EN DERDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

Onze fundamentele bedenkingen

- Eindtermen zijn een bedreiging voor
 - de **kwaliteit** van onderwijs
 - de **vrijheid** van onderwijs
- Te grote omvang en gedetailleerdheid
 - **Oppervlakkigheid** i.p.v. diepgang
 - Geen ruimte meer voor de **school** en haar pedagogisch project
 - Geen ruimte meer voor de **leraar** (afvinker)
 - Geen ruimte meer voor de brede vorming van de **leerling** (artistieke vorming, Duits, seminars ...)

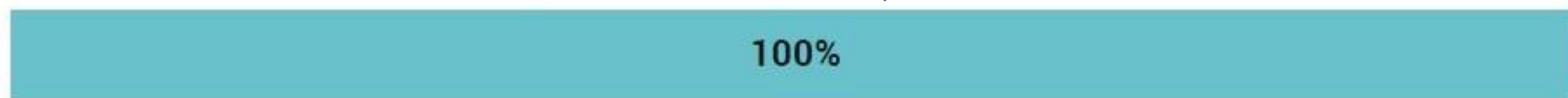

Basisanalyse

- Brede vorming van de **leerling**
 - Professionaliteit van de **leraar**
 - Pedagogisch-didactische aanpak van de **school**
- } pedagogisch project school

minimumdoelen

minimumdoelen

- ✓ Lessentabellen
- ✓ Verhouding algemene-specifieke vorming
- ✓ Vrije ruimte
- ✓ Pedagogisch-didactische aanpak
- ✓ Curricula
- ✓ Leerplannen

Hoe is het zover kunnen komen?

- Ontwikkelcommissies leverden goed werk, **maar**
 - geen overkoepelende commissie - commissies werkten naast elkaar
 - geen adequate verslaggeving, geen consensusmechanisme, administratie stapt regelmatig uit procesrol
 - commissies vertrokken niet van een wit blad, zeer sturend format (onder meer taxonomie van Bloom)
- Sinds 2017 hebben we dit regelmatig aangekaart (onder andere via opiniestukken)

N-VA vernietigt DNA van katholiek onderwijs

De discussie over de eindtermen in het Vlaams Parlement jaagt **Lieven Boeve** schrik aan. Hij geeft een les basisgeletterdheid van de vrijheid van onderwijs.

Verschenen op dinsdag 29 augustus 2017

Advies Raad van State

Conclusie: omvang en gedetailleerdheid eindtermen -> ernstige twijfels ... (nr. 9)

... of 'ze voor onderwijsverstrekkers voldoende ruimte laten om de doelstellingen van het eigen pedagogische project te verwezenlijken'.

Argumenten:

1. Subsidiëring dient om vrijheid van onderwijs mogelijk te maken (nr. 5)
2. Eindtermen moeten te allen tijde minimumdoelen zijn (afwijking is niet voldoende om vrijheid te garanderen) (nr. 8.1)

Advies Raad van State

3. Bepaalde eindtermen (attitudes, ‘mentale processen’, ‘gedragingen inzake relationele houdingen’) zijn eerder van aard om sturend te zijn op levensbeschouwelijk, pedagogisch en onderwijskundig vlak (nr. 8.2)
4. Syllogistische vergelijking met afgewezen eindtermen van 1996 en 2001 (nr. 8.3)
5. Verwijzing naar Vlor-advies: ‘onvoldoende waarborgen voor vrijheid’ (nr. 8.4):
 - Eindtermen mogen enkel minimumdoelen zijn, geenszins een onderwijsprogramma
 - Onderwijsverstrekkers moeten dus eigen doelen kunnen toevoegen (overheid mag enkel het minimum van het ‘wat’ opleggen)
 - Decreetgever dient onderwijsverstrekkers te bevragen over wijze waarop ze van vrijheid onderwijs willen gebruik maken (omkering van de verhoudingen!)

Besluitvorming na advies Raad van State

- Beperkte aanpassingen, met nauwelijks impact op berekende onderwijstijd
 - in relatie tot eerste beslissing van 26 juni
 - finaal: op 10 februari wordt een uitgebreidere set eindtermen goedgekeurd dan op 26 juni
- Praktijkcommissie: *too little too late*
 - *Too late (and too early)*
 - *Too little*: haalbaarheid in functie van 70-30?
 - Mandaat? Samenstelling? Representativiteit?

Hoe nu verder?

- Ons standpunt - twee oplossingen:
 - Zeer grondige versobering van de voorliggende eindtermen
 - Overgangsregeling (modernisering secundair onderwijs is immers ook een structuurwijziging)
- We garanderen overgang via toekomstgerichte leerplannen
 - Met disclaimer
 - Professionaliseringstrajecten vanuit de pedagogische begeleiding
- Korte termijn: procedure Grondwettelijk Hof
- Middellange termijn: bemiddeling (oproep Mgr. Bonny)

Eindtermenkranten

EINDTERMEN

NIEUWE EINDTERMEN BEDREIGEN ONDERWIJSKWALITEIT

De raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen besloot op woensdag 7 oktober voor de eindtermen 2de en 3de graad secundair onderwijs een brief te sturen naar Ben Wauters, minister van onderwijs. Daarin riep de raad op om de eindtermen nog niet grondig te herzien en legde hij twee voorstellen op tafel. Hier volgen een toelichting waarom dat gebeerde, wat de reactie van de minister is, wat er aan vooruitgang is hoe het nu verder gaat.

"Onderwijs is zoals sport: Het is niet omdat je de lat hoger legt, dat er meer mensen over getrokken. Dat kan enkel met voldoende ondersteuning en goede begeleiding"

We sturen deze boodschap aan iedereen die het onderwijs, en in het bijzonder het katholiek onderwijs, een warm hart toedraagt. De nieuwe eindtermen bedreigen immers de kwaliteit van ons onderwijs, omdat ze raken aan de vrijheid van onderwijs, het fundamenteel waarop het katholiek onderwijs bouwen.

We vragen daarom dat bestuurders in directieuren deze boodschap verspreiden onder de personeelsleden van hun school. Ook ouders kunnen we op deze boodschap te verspreiden onder collegialen en gintersprekers.

Besluit op ook aan wie niet in het secundair onderwijs staat. Er zijn immers nieuwe eindtermen besloten op het basisschool. Als het resultaat gelijkwaardig is zullen we ons nieuwe leerplan (in 2021) niet langer kunnen aanhouden.

"Met deze nieuwe eindtermen komen we twee maal tijd tekort. We hebben tijd tekort om de eindtermen met voldoende diepgang te realiseren. En we hebben geen tijd over voor leerlingen, leraren en scholen om hun eigen ding te doen, bijvoorbeeld interesses uitdiepen, of wie meer aankomende uitdagingen"

EINDTERMEN

WIE WIL MORGEN NOG LERAAR WORDEN?

Twee weken geleden trok de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen aandacht voor de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. In deze tweede editie van de eindtermenkrant gaan we dieper in op enkele vragen en opmerkingen die je ons bezorgde. Je leest er ook concrete voorbeelden van wat de nieuwe eindtermen voor de leraar betekenen en we brengen een gesprek met de Federatie Steunerscholen.

Waar gaat het nu precies over? Kort gesteld: de nieuwe eindtermen vormen een ernstige bedreiging voor zowel de kwaliteit als de vrijheid van ons onderwijs. Er zijn te veel eindtermen en er is te weinig onderwijsruimte om ze grondig te verwerven. Er is geen tijd voor remediatie, differentiatie of excellentie. Leerlingen zullen van alles iets kennen, maar niets meer echt grondig. De nieuwe eindtermen laten geen ruimte om vanuit eigen inspiratie, expertise en engagement onderwijs aan te bieden. Leraren worden louter uitvoerder van wat de overheid voorschrijft. Scholen kunnen nauwelijks nog een eigen aanpak ontwikkelen vanuit hun pedagogisch project. Bovendien sturen de nieuwe eindtermen door hun opmaak (bloot) al te zeer het pedagogisch-didactische handelen van leraren en schoolleiders.

Mag de school nog het verschil maken?

De nieuwe eindtermen leiden tot oppervlaktigheid en verschromping, maar ook kleurloosheid en nivellering, terwijl we net streven naar diepgang, rijke vorming en profiel. Er mag juist wat verschil zijn in ons (katholiek) onderwijs, zodat leerlingen en hun ouders kunnen kiezen voor de school die best bij hen past.

De voorbije jaren waarvoor we de onderwijsvrijheid er meermalen voor. De Vlaamse regering ging niet in op onze vraag om de eindtermen nog niet grondig te herzien en de eerste grondig te herzien.

EINDTERMEN

WE REIKEN DE HAND

De voorbije weken informeerden we jou via onze eindtermenkrant over de bezwaren die we stelden bij de opmaak van de nieuwe eindtermen en de stappen die we daarbij zetten. Deze derde editie brengt hoopgevende nieuws. De Raad van State heeft de ernstige bezorgdheid rond de vrijheid van onderwijs.

Wij roepen de minister van Onderwijs en de andere onderwijspartners nogmaals op om samen naar een goede oplossing te zoeken, zodat we de ambitie van kwaliteitsvol onderwijs voor elke leerling kunnen waarmaken!

Vorige vrijdag publiceerde de Raad van State zijn advies over de set eindtermen die de Vlaamse regering indient. Hij besluit daarom dat die set eindtermen omwille van hun omvang en mate van detail een bedreiging voor de vrijheid en kwaliteit van het onderwijs is. Vrijheid van onderwijs en kwaliteit is immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De Raad van State stelt dat de regering bij het opstellen van de eindtermen rekening moet houden met de manier waarop een school de vrijheid van onderwijs wil invullen om haar pedagogisch project vorm te geven.

Onderwijsvrijheid draagt om minimumdoelen, geen maximumdoelen. Maar de Raad van State zegt nog meer. Eindtermen moeten altijd de vrijheid van onderwijs garanderen. Een onderwijsverstrekkende kan gelijkwaardige onderwijsdoelen indienen, maar dat geeft de overheid geen vrijgeloof om met de eigen eindtermen de onderwijsvrijheid te beknotten. Als de vrijheid van onderwijs enkel kan worden uitgedoofd door

EINDTERMEN

Alles over de eindtermen in een notendop

Er is heel wat te doen rond de nieuwe eindtermen voor de 2de en 3de graad secundair onderwijs. Ze zijn te omvangrijk en te gedetailleerd en bedreigen zo de onderwijskwaliteit en de onderwijsvrijheid. Als je ze al hebt verdiept in de ontwerpplannen voor de 2de graad, dan zie je dat je daardoor veelal onvoldoende tijd hebt om alle doelen te behalen, laat staan om eigen accenten te leggen. De voorbije maanden informeerden we je via de eindtermenkranten over de nieuwe eindtermen voor de 2de en 3de graad in het secundair onderwijs.

De Raad van State heeft de ernstige bezorgdheid rond de vrijheid van onderwijs. Hij besluit daarom dat die set eindtermen omwille van hun omvang en mate van detail een bedreiging voor de vrijheid en kwaliteit van het onderwijs is. Vrijheid van onderwijs en kwaliteit is immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De Raad van State stelt dat de regering bij het opstellen van de eindtermen rekening moet houden met de manier waarop een school de vrijheid van onderwijs wil invullen om haar pedagogisch project vorm te geven. De minimumdoelstellingen die de overheid oplegt, mogen dat niet in het gedrang brengen.

Zoals ze nu opgesteld zijn, dreigen de nieuwe eindtermen echter al te sterk in te grijpen op wat er in de klas gebeurt. Dat de eindtermen verandering in attitudes en gedrag van leerlingen niet kunnen nastreven, maar ze ook afhankelijk maken, is voor de Raad van State een aanwijzing dat de eindtermen pedagogisch-didactisch en levensbeschouwelijk te sturend zijn.

NIEUWE ONTWIKKELINGSDOELEN EN EINDTERMEN BASISONDERWIJS

Basisonderwijs: uitgangspunten Katholiek Onderwijs Vlaanderen

INHOUD

- Concept van *Zin in leren! Zin in leven!* behouden
- **Eén set eindtermen** voor basisonderwijs (doorlopende leerlijn) op **populativeniveau**
- Meteen ook als ontwikkelingsdoelen buitengewoon basisonderwijs
- **Set van sobere en evalueerbare minimumdoelen**
- Indeling volgens de gedefinieerde 16 sleutelcompetenties
- Glossarium van werkwoorden, niet één taxonomie (Bloom)

ORGANISATIE

- Eén ontwikkelcommissie, eventueel met subcommissies
- Leden van ontwikkelcommissies met expertise rond jonge kind
- Geen koppeling met andere dossiers (verlaging leerplicht - gestandaardiseerde proeven)

Gesprekken AHOVOKS en minister
2 adviezen Vlor Raad basisonderwijs
Algemene ontwikkelcommissie

Basisonderwijs: stand van zaken

- Werkzaamheden voor nieuwe eindtermen zijn gestopt na verzet bij minister:
 - geen overkoepelende afspraken over verhouding tussen sleutelcompetenties, onderwijstijd, format ...
 - ... en toch gaan specifieke ontwikkelcommissies al aan het werk ...
 - ... op basis van voorbereiding zoals in secundair onderwijs: geen minimumdoelen, binnen een zeer sturend format, zonder verhouding tussen sleutelcompetenties ...
 - ... wat resulteert in wisselende dynamiek in specifieke commissies, AHOVOKS treedt vaak buiten proces-rol.
- Nieuwe nota van minister met aanstelling van Ann Verreth als procesbegeleider
 - bilaterale gesprekken, gevolgd door overkoepelend gesprek
 - nieuwe overkoepelende afspraken over format, haalbaarheid, onderwijstijd, proces ontwikkelcommissies?

fb.com/KatholiekOnderwijsVlaanderen

linkedin.com/company/katholiekonderwijsvlaanderen

twitter.com/KathOndVla
twitter.com/BoeveLieven

instagram.com/kathondvla